

вибіркове емоційне реагування, емоційно-моральна дезорієнтація. Для педагогів жінок – переживання психотравмуючих обставин, тривога і депресія, неадекватне вибіркове емоційне реагування, розширення сфери економії емоцій, редукція професійних обов'язків.

За даними науковців професійне вигорання починає формуватись після 5-7 років безперервної педагогічної діяльності. Проте в наших дослідженнях вже в молодшій віковій групі вчителів спостерігається формування фази напруження у жінок і чоловіків (39,2 та 39,0 балів відповідно), та фази резистентності (49,6 та 39,3 балів). Як уже зазначалося, така ситуація може бути наслідком надмірного психофізичного навантаження, недостатньо сформованих професійних компетентностей та відсутності досвіду викладацької діяльності у молодих вчителів в умовах сучасної школи.

Висновки. 1. Проведений бібліосемантичний огляд наукових джерел інформації виявив, що індивідуальне здоров'я вчителя складається з множини показників, які характеризують розвиток особистості педагога, його працездатність та ефективність професійної адаптації, що, в свою чергу, впливає на функціональний стан організму, його продуктивність та життєздатність. 2. Вивчення психофізіологічних функцій нервової системи під впливом професійної діяльності показало, що чим більший вік і педагогічний стаж вчителів, тим нижчі показники уваги (U_s до 0,43 у.о., $p < 0,05$), обсягу пам'яті (V_m нижче 6 у.о., $p = 0,007$). Під кінець навчального періоду більш стійкою до навантаження виявилась нервова система у вчителів старшої вікової групи ($K_{sns} + 110,5$, $p = 0,036$), що може бути свідченням їх кращої адаптації порівняно з більш молодими педагогами.

1. Діагностика емоційного вигорання педагогів виявила, що вчителі чоловічої статі мають більшу стійкість порівняно з жінками 91,25 проти 159,91 ($p < 0,05$). У вчителів чоловічої статі спостерігаються нижчі бали емоційного вигорання, ніж у жінок, та деяке зниження їх з віком. З'ясовано, що вже в молодшій віковій групі вчителів спостерігається формування фази напруження у жінок і чоловіків (39,2 та 39,0 балів відповідно), та фази резистентності (49,6 та 39,3 балів відповідно). Припускаємо, якщо емоційне напруження та професійне вигорання настає раніше, то швидкість його розвитку буде швидша, що негативно вплине на здоров'я педагогів та освітній процес загалом.

Література

1. Глазко Т. А. Профессиональные заболевания педагога и их профилактика в процессе обучения студентов [Электронный ресурс] / Т. А. Глазко, И. А. Лепешинская, З. Н. Суша // Электронная библиотека БГУ. – 2017. – Режим доступа до ресурсу:

<https://elib.bsu.by/handle/123456789/169486>.

2. Головченко Т. І. Фізичні засоби відновлення працездатності педагогічних працівників/ Т. І. Головченко, Г. Ю. Латіна. // Молодий вчений. – 2016. – №11. – С. 13–16.

3. Гора Е. П. Экология человека: Учебное пособие для вузов / Е. П. Гора. – Москва: Дрофа, 2007. – 540 с.

4. Гречнева А. Н. Функциональное состояние организма и адаптационные возможности учителей разных возрастно-стажевых групп / А. Н. Гречнева. // Вестник РУДН. – 2014. – №3. – С. 5–11.

5. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. – Харків: Рожко С. Г., 2017. – 488 с.

References

1. Glazko, T. A., Lepeshinskaya, I. A., & Susha, Z. N. (2017). Occupational diseases of teachers and their prevention in the process of teaching students (Electronic library of BSU ed.). Retrieved from <https://elib.bsu.by/handle/123456789/169486>

2. Golovchenko, T. I., & Latina, G. Y. (2016). Physical means of restoring the ability to work of teachers. *Young Scientist*, (11), 13-16 p.

3. Gora, E. P. (2007). *Human Ecology* (Textbook for Universities ed.). Moscow: Dropha, 540 p.

4. Grechneva, A. N. (2014). The functional state of the body and the adaptive capabilities of teachers of different age groups. *Vestnik RUDN*, (3), 5-11 p.

5. Rozhko, S. G. (2017). *General theory of health and health preservation* (Collective monograph ed.) (Y. D. Boychuk, Ed.). Kharkiv 488p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.3K(131).55

УДК 378:796.853.26

Лозовий А. Л.,
міжнародний експерт 8 рівня EQF;
Українська Академія Будо і Спортивних Єдиноборств,
представництво Європейської академії EurEthiCS ETSIA, м. Суми
Сергієнко В. М.,
доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Сумський державний університет, м. Суми

ВАЛІДАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В СТИЛЬОВОМУ КАРАТЕ

Робота містить пропозиції з подолання проблем підготовки в Україні фахівців зі стильового карате, спричинені тим, що в закладах формальної освіти не викладаються і не сертифікуються спеціалізовані курси стильового карате з урахуванням філософії, особливостей і традицій конкретного стилю. В системі формальної освіти можливо підтвердити кваліфікацію в спортивному карате, яке розглядається в іншій парадигмі, ніж стильове, і що має ряд системних відмінностей. Реально високий рівень кваліфікації викладача-тренера стильового карате неможливо забезпечити тільки за рахунок такої формальної освіти без системного використання спеціалізованого неформального навчання. На основі аналізу досвіду валідації (визнання) неформальної освіти в різних країнах пропонується варіант

формування системи неформального навчання і валідації його результатів на прикладі стилю Госоку Рю.

Ключові слова: неформальна освіта, інформальна освіта, стильове карате, будо, сертифікація, валідація, Госоку Рю.

Лозовой А. Л., Сергиенко В. Н. Валидация результатов неформального образования в стилевом каратэ.

Работа содержит пути преодоления проблем подготовки в Украине специалистов по стиливому каратэ, которые возникают из того, что заведения формального образования не преподают и не сертифицируют специализированные курсы стиливого каратэ с учётом философии, особенностей и традиций конкретного стиля. В системе формального образования можно подтвердить квалификацию в спортивном каратэ, которое рассматривается в иной парадигме, чем стиливое каратэ, и имеет ряд системных отличий. Реально высокий уровень квалификации преподавателя-тренера стиливого каратэ невозможно обеспечить только за счет такого формального образования без дополнения его системным специализированным неформальным обучением. На основе анализа опыта валідації (признання) неформального образования в разных странах предложен вариант формирования в Украине системы неформального обучения и валідації его результатов на примере стиля Госоку Рю.

Ключевые слова: неформальное образование, информальное образование, стиливое каратэ, будо, сертификация, валідація, Госоку Рю.

Lozovyy Anatoliy, Serhiienko Volodymyr. Evaluation of the results of non-formal education in style karate. The

paper contains proposals for overcoming the problems of training karate styles specialists in Ukraine, which arise from the fact that formal education institution no teaches and no certifies a specialized course in karate styles, which takes into account the philosophy, features and traditions of each style. De facto, in the system of formal education it is possible to confirm the qualification in sports (competitive) karate, which is considered in a different paradigm than style karate, which has a many systemic differences. A really high level of qualification of a style karate teacher cannot be ensured only at the expense of such formal education without the systematic use of specialized non-formal education. Based on the analysis of the experience of validation (recognition) of non-formal education in different countries, a variant of forming a system of non-formal learning and validation of its results on the example of Gosoku Ryu style is proposed. An 8-level national professional qualification framework of the NQF has been created on the basis of the recommendations of the European Training and Certification Academy EurEthiCS ETSIA, the program of attestation exams of the International Karate Association - IKA, Inc. and the research of the Ukrainian Academy of Budo and Martial Sports as a certified representative office of EurEthiCS ETSIA in Ukraine. All-Ukrainian Karate Association "IKA Gosoku Ryu Budo" as a representative dojo of IKA, Inc. in Ukraine, has been successfully using the proposed program for several years for the training and European validation of masters and instructors in the style of Gosoku Ryu.

Key words: non-formal education, informal education, style karate, budo, certification, validation, Gosoku Ryu

Постановка проблеми. Специфіка підготовки фахівців зі стильового карате в Україні полягає в тому, що реально високий рівень кваліфікації викладача-тренера неможливо забезпечити тільки за рахунок формальної освіти без системного використання неформального навчання, оскільки в жодному закладі формальної освіти не викладається і не сертифікується спеціалізований курс стильового карате. В академічній спільноті, як і взагалі в Україні, де-факто визнається переважно спортивне (змагальне) карате, натомість ігнорується той факт, що спортивне і стильове відносяться до різних парадигм і мають ряд системних відмінностей. Незважаючи на те, що наявність формальної фізкультурної освіти є юридично достатньою умовою для викладання стильового карате, а неформальне навчання, яке організовують стильові федерації, у наш час не визнаються і не сертифікуються державою, відповідно федерації повинні розробити програми навчання своєму стилю, що враховують сучасні світові та європейські тенденції розвитку неформальної та інформальної освіти. В недалекому майбутньому вони стануть базою для визнання неформальної освіти і в Україні.

Мета роботи полягала дослідженні та систематизації досвіду валідації неформальної освіти в різних країнах з метою формування системи навчання та оцінювання неформальної освіти в стиливому карате в Україні на прикладі стилю Госоку Рю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підставу зробити висновок, що визнання результатів неформального та інформального навчання набуває все більшого значення у сучасному світі, оскільки їх взаємодія з формальною освітою, веде до виникнення синергічного ефекту, який дозволяє оптимально використовувати всі наявні ресурси, знання і досвід, що в результаті підвищує, як загальний рівень освіти в країні, так і ефективність навчання кожної особистості [8, с. 33]. Практично всі автори висловлюють думку, що освіта, отримана в результаті неформального та інформального навчання в ряді країн успішно конкурує з формальною освітою, оскільки має над нею переваги, якщо справа стосується вузько спеціалізованих професійних напрямків навчання [5; 7; 8; 11; 12; 13; 14]. Цей факт також підтверджують звіти країн, членів Європейського Союзу (EU) і Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD) та офіційні документи міжнародних організацій, які впроваджують неформальну й інформальну освіту: Європейський центр розвитку професійного навчання (CEDEFOP), Європейський освітній фонд (ETF); Організація ООН з питань освіти, науки та культури (UNESCO), Інститут ЮНЕСКО з навчання впродовж життя (UIL) та інші.

Неформальна освіта має такі переваги: а) максимальну наближеність до вимог практичної діяльності; б) більшу гнучкість та чутливість до актуальних потреб ринку праці; в) визнання саме результатів навчання (компетентність), а не формальних показників (кількість навчальних годин, тощо); г) навчання проходить в обраному здобувачем освіти зручному для нього режимі, не є прив'язаному до конкретного закладу вищої освіти; д) навчання краще пристосоване до освіти дорослих, створює оптимальні умови для навчання протягом життя; е) можливість скоротити час отримання формальної освіти на підставі врахування попередньої освіти та визнання реального рівня компетентності, отриманого безпосередньо в

процесі фахової діяльності; ж) відмова від навчальних предметів, що безпосередньо не відносяться до виконуваної професійної діяльності; з) більша відкритість до інновацій; і) доступність у будь-якій точці світу, тощо. Необхідно також зазначити про існування перешкод визнанню неформальної освіти навіть у країнах із високим рівнем її впровадження: сприйняття населенням формальної освіти краще, ніж неформальної; існує певний супротив із боку інституцій формальної освіти; не рівноцінне відношення держави в порівнянні з формальною освітою, тощо.

Кожна країна має власну систему валідації неформальної освіти та різний рівень, статус і темпи її впровадження. Зважаючи на великий обсяг знань і навичок, що отримуються в результаті неформального навчання, для стильового карате найбільш прийнятними можемо вважати такі підходи до визнання рівня кваліфікації фахівців: 1) валідація за принципом Європейських кваліфікаційних рамок (EQF): врахування всього формального, неформального й інформального навчання та особистих досягнень, як результату цього навчання [1, с. 1–16]; 2) діюча у Франції система VAE: визнання рівня компетентності, отриманого в ході попередньої професійної діяльності з сертифікацією повної чи часткової кваліфікації [2]; 3) існуючий з 1998 року в Республіці Кореї Банк академічних кредитів (ACBS) – реєстр, що створює можливість отримати кваліфікацію за рахунок накопичення залікових одиниць, як від формального, так і від неформального навчання, включаючи пряму передачу від майстра до учня знань і умінь, що є національним культурним надбанням, в тому числі і традиційні бойові системи [5, с. 975; 13, с. 101].

Оцінку стану неформальної освіти в Україні містить виданий в 2017 році «Глобальний перелік національних та регіональних систем кваліфікацій» – спільна робота CEDEFOP, UNESCO, ETF та UIL. Сучасна система освіти в Україні все ще є більш відповідною командному типу управління економікою, і приведення її до актуальних європейських моделей проходить важко і повільно. Великі сподівання покладалися на програму реформ освіти на 2016–2020 роки. Відмічається, що українці добре освічені, але це не спричинює значного впливу на реформування економіки, оскільки в опитуванні 2014 року 40% роботодавців охарактеризували формальну освіту, як таку, що має загальний характер і не сповна враховує актуальні та нагальні потреби економіки [3, с. 566].

Вже зараз ми можемо констатувати, що багато пунктів програми 2016–2020 років не виконано або виконано частковою. На сьогодні в Україні існує суперечність між задекларованим визнанням ефективності неформального навчання та відсутністю державних механізмів і досвіду врахування результатів такого навчання [11, с. 97].

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження використано термінологію у такому трактуванні: *неформальне навчання* – процес здобуття знань за межами формальної освіти, інституціалізований, цілеспрямований і спланований, який містить значимий навчальний елемент, але офіційно не сертифікується; *сертифікація* – офіційне визнання формальної освіти, підтвержене документами державних або ліцензованих державою інституцій; *валідація* – визнання компетенцій і знань незалежно від часу і місця їх набуття, яке враховує всі форми навчання, як формальні, так і неформальні [11, с.97; 14, с.112].

Для впровадження в країні системи об'єктивної оцінки результатів неформальної освіти з метою їх валідації необхідна наявність наступних елементів.

1. Програма навчання яка: а) містить значимий навчальний інтерес; б) є актуальна та наближена до практичної діяльності; в) відповідає вимогам ринку праці; г) викладена у вигляді якісних науково обґрунтованих навчальних курсів, побудованих на практичному досвіді.

2. Організація надавання освіти, що має: а) авторитет і визнання, які базуються на досягненнях у конкретній галузі; б) сертифікацію у конкретній галузі; в) штат викладачів-тренерів із рівнем кваліфікації, співвідносним з відповідним рівнем формальної освіти.

3. Система оцінювання результатів освіти: а) конкретні вимоги до якості саме результатів навчання; б) зрозуміла та прозора процедура оцінювання; в) гармонізація з результатами формальної освіти; г) конкретне визначення статусу отриманих документів.

Структура запропонованої нами системи валідації неформальної освіти в стильовому карате Госоку Рю формується на базі офіційної програми кваліфікаційної атестації Міжнародної Асоціації Карате (IKA, Inc) [4, с. 234; 6, с. 223], рекомендацій Європейської навчально-сертифікаційної академії EurEthiCS ETSIA [1, с. 1–16], власних досліджень [9, с. 71; 10, с. 31] та попереднього тридцятирічного практичного досвіду. Всі матеріали адаптовані до реалій України та об'єднані в 8-рівневій професійній кваліфікаційній рамці NQF для інструкторів із Госоку Рю в Україні, в якій відображено рівні кваліфікації EurEthiCS ETSIA та обов'язкові вимоги для їх валідації (табл. 1).

Обов'язкова в Україні вимога отримання формальної освіти синхронізована з Європейською кваліфікаційною рамкою EQF. Кількість кредитів та навчальних годин для 1–7 рівнів регламентована EurEthiCS ETSIA, на 8 рівні до уваги беруться особисті досягнення та значний внесок у розвиток бойових систем і спорту. Якість навчання гарантують принципові вимоги атестаційної програми IKA, Inc: право навчати карате отримує тільки той, хто оволодів вищою майстерністю; присвоєння чергового ступеня *Дан* чи *кю* можливе тільки після повного освоєння навчальної програми; чітке дотримання оптимальних термінів підготовки; практика присвоєння спеціальних звань, що дають право на викладання виключно на підставі успішного досвіду роботи асистентом інструктора.

Таблиця 1

Рівні професійної NQF для інструкторів із Госоку Рю в Україні

Рівні професійної NQF з Госоку Рю		Умови підтвердження кваліфікації		
		Формальна освіта EQF	Стильова атестація / звання	Кредити / навчальні години
1	Асистент інструктора з карате – клубний рівень.	3 рівень	3кю	5 / 120
2	Інструктор-стажер з карате – клубний рівень.	3 рівень	2 кю	5 / 120
3	Інструктор з карате – місцевий/клубний рівень.	4 рівень	1 кю	20 / 480
4	Майстер-інструктор зі стильового карате – національний рівень.	5 рівень	1 Дан / Семпай	20 / 480
5	Майстер-інструктор зі стильового карате – міжнародний рівень.	5 рівень	2 Дан / Семпай	50 / 1200
6	Старший майстер-інструктор зі стильового карате – міжнародний рівень.	5 рівень	3 Дан / Сенсей	180 / 4320
7	Майстер-експерт з Госоку Рю Будо – міжнародний рівень.	6 рівень	4 Дан / Шихан-дай	120 / 2880
8	Елітний майстер-експерт з Госоку Рю Будо – міжнародний рівень.	6 рівень	5 Дан / Шихан / Канчо	спеціальне рішення

Додатковими показниками індивідуальної технічної майстерності для кожного рівня є вимога виконання технічних дій в різних режимах як реалізація принципу *сінгітай* – триєдності техніки, тіла і духу. На початкових рівнях формується правильна структура технічних дій (режим *ваза*), на вищих рівнях послідовно відбувається максимальна реалізація фізичного компонента техніки за рахунок фокусування потенціалу всього тіла в момент і в точці контакту з супротивником (режим *кіме*) та максимальне фокусування фізичного, технічного і ментального потенціалу в момент і в точці контакту з супротивником, моделювання емоційного стану в момент застосування техніки в умовах реального поєдинку (режим *кенсей*).

В результаті обговорення були визначені дескриптори знань, навичок та компетентності (відповідальність та автономія) для 8-рівневої кваліфікаційної рамки для валідації фахівців Госоку-Рю в Україні. На перших чотирьох (національних) рівнях немає спеціальних вимог для викладачів, всі учні повинні підтвердити освоєння навчальної програми в повному обсязі, набути досвід асистента майстра-інструктора, після чого кращі з них отримують спеціальні титули (табл. 1), що дають право викладати стильове карате (табл. 2).

Таблиця 2

Підтвердження кваліфікації в Госоку Рю (початковий рівень)

Рівень NQF	Дескриптори		
	Знання	Навички	Компетентність
1	Загальні знання в будо і спорті: історія та філософія бойових мистецтв; стилі і школи карате; поняття <i>кіхон</i> , <i>ката</i> , <i>куміте</i> ; техніка безпеки; перша медична допомога; термінологія карате.	Володіння технікою: 10–5 кю (режим <i>кіме</i>), 4–3 кю (режим <i>ваза</i>). Відповідне виконання ката карате Госоку Рю: <i>Кіхон-но ката 1–15</i> , <i>Кіме-но ката 1–2</i> , <i>Уке-но ката</i> , <i>Рю-но ката</i> , <i>Ні-но ката</i> , <i>Санчин</i> .	Атестація на 3 кю. Досвід асистента інструктора для груп 10–5 кю.
2	Базові знання в і будо і спорті: поглиблені знання 1 рівня плюс особливості стилю Госоку Рю; здоровий спосіб життя; основи спортивного права.	Володіння технікою: 10–5 кю (режим <i>кенсей</i>), 4–2 кю (режим <i>кіме</i>). Відповідне виконання всіх ката попереднього рівня плюс ката карате Госоку Рю: <i>Госоку ката</i> , <i>Госоку йодан</i> і ката зі зброєю (боджицу): <i>Кіхон Бо-но ката (1–3)</i> .	Атестація на 2 кю. Досвід асистента інструктора для груп 10–3 кю.
3	Фактичні і теоретичні знання в будо і спорті: поглиблені знання 1-2 рівнів плюс різниця між стильовим і спортивним карате; біомеханіка спорту; медико-біологічні основи	Володіння технікою: 10–3 кю (режим <i>кенсей</i>), 2-1 кю (режим <i>кіме</i>). Відповідне виконання всіх ката попередніх рівнів + ката карате Госоку Рю: <i>Рікю</i> , <i>Денко гецу</i> і ката зі зброєю (дзьо-джицу): <i>Кейбоджицу</i> , <i>Кен сін рю</i>	Атестація на 1 кю. Проведення занять для груп 10–3 кю під контролем інструктора.
4	Концептуальні знання фактів, принципів і процесів в будо і спорті: поглиблені знання 1–3 рівнів плюс три парадигми карате; методика вивчення ката; методика тренування в куміте.	Володіння технікою: 10–1 кю (режим <i>кенсей</i>), 1 Дан (режим <i>кіме</i>). Відповідне виконання всіх ката попередніх рівнів + ката карате Госоку Рю: <i>Тамаші</i> , <i>Дзю хачі-но тачі</i> і ката зі зброєю (цуе-джицу): <i>Цуе-но ката</i> , <i>Маваші-но ката</i> .	Атестація на 1 Дан. Проведення занять для груп 10–1 кю під контролем інструктора.

На чотирьох вищих (міжнародних) рівнях для фахівців карате існують окремі вимоги в чотирьох освітніх секторів EurEthiCS ETSIA: сектор А – майстри-інструктори стильового карате; сектор В – тренери спортивного карате; сектор С – судді зі спорту та сектор D – спортивні менеджери. Вимоги до визнання рівня кваліфікації майстра-інструктора з Госоку Рю (освітній сектор А) представлені в табл. 3.

Таблиця 3

Рівень в NQF	Підтвердження рівня кваліфікації викладачів Госоку Рю		
	Дескриптори		
	Знання	Навички	Компетентність
5	Всебічні, спеціалізовані, знання в стильовому карате: поглиблені та оновлені знання 1-4 рівнів плюс методика вивчення кобудо; психологія спорту; тренування з самозахисту.	Володіння технікою: 10 кю – 1 Дан (режим кенсей), 2 Дан (режим кіме). Досконале виконання ката попередніх рівнів + ката карате Госоку Рю: Го-но ката, Дзю-но мічі і ката зі зброєю (катана-джицу): Сан каку гірі, Атемі-но ката.	Атестація на 2 Дан. Рівень технічної компетентності 4. Проведення занять для власних груп 10 кю – 1 Дан. Вільна бесіда на будь-яку тему 1–4 рівня.
6	Передові знання в стильовому карате з критичним розумінням теорій і принципів: поглиблені та оновлені знання 1–5 рівнів + багаторічна підготовка в карате; планування в спортивному карате,	Володіння технікою: 10 кю–3 Дан (режим кенсей). Досконале виконання всіх ката попередніх рівнів + ката карате Госоку Рю: Госоку годан і ката зі зброєю (катана-джицу): Кубо гірі, Гяку гірі.	Атестація на 3 Дан. Рівень технічної компетентності 4. Проведення занять у власному додзьо для груп до 2 Дану. Вільна бесіда на будь-яку тему 1–5 рівня.
7	Спеціалізовані експертні знання зі стилю Госоку Рю. Передові знання в чотирьох освітніх секторах EQF. Щорічне оновлення на всіх рівнях навчання, моніторинг знань.	Володіння технікою: 10 кю - 4 Дан (режим кенсей). Досконале виконання всіх ката попередніх рівнів + ката карате Госоку Рю: Ансо-но ката і ката зі зброєю (катана-джицу): Іайдо-но ката 1-3, Тошин	Атестація на 4 Дан. Рівень технічної компетентності 4 (ката), 5 (куміте). Заняття у власному додзьо для груп до 3 Дану. Письмова доповідь на теми 1–6 рівня.
8	Спеціалізовані експертні знання з Госоку Рю. Найновіші знання в чотирьох освітніх секторах EQF. Розробка програм і посібників в одному з освітніх секторів EQF..	Володіння технікою: 10 кю – 5 Дан (режим кенсей). Досконале виконання всіх ката карате Госоку Рю та ката з усіма видами зброї всіх попередніх рівнів.	Атестація на 5 Дан. Рівень технічної компетентності 4 (ката), 5 (куміте). Письмова доповідь на тему 1–7 рівня.

Запропонована програма неформального навчання впроваджена в практику діяльності офіційного представництва ІКА, Інс в Україні -Всеукраїнської Асоціації Карате «ІКА Госоку Рю Будо», і хоча не є сертифікованою в Україні, позитивно впливає на якість підготовки фахівців стильового карате, пройшла процедуру міжнародної валідації Європейською сертифікаційною академією EurEthiCS ETSIA.

Висновки. Таким чином, за результатами аналітичного дослідження, пропонуємо наступні кроки для підвищення ефективності підготовки викладачів-тренерів стильового карате в Україні та приведення її до сучасних європейських вимог. 1. Створення стильовою федерацією програми неформальної освіти з урахуванням особливостей даного стилю; 2. Проведення відкритої та прозорої атестації в формі практичного екзамену за програмою даного стилю; 3. Пройти процедуру валідації за методом портфоліо (верифікація документів), проведеному EurEthiCS ETSIA або сертифікованим представництвом EurEthiCS ETSIA в Україні, з присвоєнням фахівцю відповідного рівня EQF.

Перспективи використання результатів дослідження В перспективі впровадження в Україні європейських принципів визнання результатів неформальної та інформальної освіти дані напрацювання стануть базою сертифікації стильової федерації в якості надавача освіти.

Література

- 1.EurEthiCS ETSIA training needs assessment programme for the achievement of the european competence certification eurethics and the registration in the etsia official record, internal EurEthiCS ETSIA (2018). Draft document. Brussels, 16.
- 2.France – European inventory on NQF. (2018). [Electronic resource] CEDEFOP, Access code: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/france-european-inventory-nqf-2018>.
- 3.Global inventory of regional and national qualifications frameworks. (2017). Volume II: National and regional cases. Ukraine. [Electronic resource], Access code: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/2222>, 566–576.
- 4.Mark Grigorian. (2009). Karate-do: A Way of Life. Empire Books. Los Angeles, 229–235.
- 5.Park H., Choi J., Kim J., Hwang J. (2019). The Academic Credit Bank System in the Republic of Korea. An effective medium for lifelong learning in higher education. International Review of Education, 65 (6), 975–990.

6. Rod Kuratomi. (2020). Karate: The Mental Edge. IKA, Inc/ Glendale, USA, 223–227.
7. Кичерова М. Н. Неформальное образование: международный опыт признания компетенций / М, Н. Кичерова, Е. В. Зюбан, Е. О. Муслимова // Вопросы образования. – М., 2020. – № 1. – С. 126–154.
8. Литвинова Н. Л. Опыт признания компетенций, полученных в неформальном и информальном образовании, в зарубежных странах / Н. Л. Литвинова, В. И. Саморуков // Современное образование. – 2015. – № 4. – С. 17–35.
9. Лозовий А. Л. Визначення показників рівня освіти для експертів стильового і спортивного карате в Україні / А. Л. Лозовий, В. М. Сергієнко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – Вип. 11 (119). – С. 71–75.
10. Лозовий А. Л. Впровадження європейських кваліфікаційних рамок (EQF) в Україні: пріоритети і виклики / А. Л. Лозовий, В. М. Сергієнко // Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту : тези доп. VI Міжнародної наук.-метод. конф., – Суми : Сумський державний університет, 2019. – С. 38–41.
11. Павлик Н. П. Оцінювання результативності неформальної освіти / Н. П. Павлик // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 2 (84). – С. 97–101.
12. Плинокос Д. Д. Неформальна освіта: теоретичні аспекти і наукові підходи / Д. Д. Плинокос, М. О. Коваленко // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – Кіровоград, 2016. Вип. 29. – С. 53–60.
13. Сатдыков А. И. Признание квалификаций, полученных в результате неформального и информального обучения: зарубежный опыт и перспективы российской практики / А. И. Сатдыков, Б. А. Сазонов // Высшее образование в России. – М., 2020. – Т. 29. – № 11. – С. 98–111.
14. Терьохіна Н. О. Неформальна освіта як важлива складова системи освіти дорослих / Н. О. Терьохіна // Порівняльно-педагогічні студії. – 2014. – №2–3 (20–21). – С. 109–114.

Reference

1. EurEthICS ETSIA training needs assessment programme for the achievement of the european competence certification eurethics and the registration in the etsia official record, internal EurEthiCS ETSIA. (2018). Draft document, Brussels, 16 p.
2. France – European inventory on NQF. (2018). [Electronic resource] CEDEFOP, Access code: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/france-european-inventory-nqf-2018>.
3. Global inventory of regional and national qualifications frameworks. (2017). Volume II: National and regional cases. Ukraine [Electronic resource], Access code: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/2222>, 566–576.
4. Mark Grigorian. (2009). Karate-do: A Way of Life. Empire Books. Los Angeles, 229–235.
5. Park H., Choi J., Kim J., Hwang J. (2019). The Academic Credit Bank System in the Republic of Korea. An effective medium for lifelong learning in higher education. International Review of Education, 65 (6), 975–990.
6. Rod Kuratomi. (2020). Karate: The Mental Edge. IKA, Inc/ Glendale, USA, 223–227.
7. Kicherova M.N., Zyuban E.V., Muslimova E.O. (2020). Non-formal education: international experience in the recognition of competencies. Educational issues. Moscow, 1. 126–154.
8. Litvinova N. L. Samorukov V. I. (2015). Experience in recognizing competencies acquired in non-formal and informal education in foreign countries. Modern education, 4, 17–35.
9. Lozovyy A. L., Sergienko V. M. (2019). Definition of educational level indicators for experts of style and sports karate in Ukraine. Scientific journal of MP Dragomanov NPU, 11(119), 71–75.
10. Lozovyy A. L., Sergienko V. M. (2019) Implementing the European Qualifications Framework (EQF) in Ukraine: Priorities and Challenges. Innovative technologies in the system of advanced training of specialists of physical education and sports: theses of supplement. VI International Scientific and Methodological Conference. Sumy, Sumy State University, 38–41.
11. Pavlik NP (2016). Evaluating the effectiveness of non-formal education. Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko. Pedagogical Sciences, 2 (84), 97–101.
12. Plinokos DD Kovalenko MO (2016). Non-formal education: theoretical aspects and scientific approaches. Scientific works of KNTU. Economic sciences. Kirovograd, 29, 53–60.
13. Satdykov A.I., Sazonov B.A. (2020). Recognition of qualifications obtained as a result of non-formal and informal learning: foreign experience and prospects for Russian practice. Higher education in Russia. Moscow, 29 (11), 98–111.
14. Terekhina N.O. (2014). Non-formal education as an important component of the adult education system. Comparative and Pedagogical Studies, 2–3 (20–21), 109–114.